

SUMMARY

Zemka O. Groups of research skills of future teachers of Ukrainian language and literature.

The article reveals the main groups of research skills of future teachers of Ukrainian language and literature.

Research skills of future teachers of Ukrainian language and literature are defined as the ability to read consciously and intelligently, analyze, interpret scientific, artistic, journalistic texts, create someone's own specialized (scientific and educational) text by creative application of professional theoretical knowledge, practical skills and techniques of philological analysis. Major groups of research skills: information (bibliographic, lexicographic, technical), operational (intellectually-heuristic, analytical, interpretive, text and genre), communicative (actually communicative, editorial, polemic), diagnostic-prognostic (design, prognostic, diagnostic, reflexive) are selected. They were based on the characteristic types of professional research activities of the teachers.

Group of information skills covers the skills to find, select, analyze, synthesize, organize information from reference and encyclopaedic, scientific-methodological literature, including electronic sources, and its use in the preparation of scientific studies and during lessons in secondary schools. Group of operational research skills includes the ability to think creatively to argue justification; analyze, allocate important, significant; install consequential connections; to interpret texts; simulate the linked text taking into account the structural-semantic, genre and compositional characteristics and principles of textual organization. Group of communicative skills constitute the ability to create professional oral and written text taking into account the structural-semantic, linguistic and stylistic features; conduct a scientific discussion; defend and justification of somebody's own opinion. Group of diagnostic and prognostic skills includes the ability to develop projects of lessons-researches, model teaching situation in the classroom, the ability to determine effective methods, techniques and forms of work with students to predict the results. Among the prognostic abilities the ability to predict, formulate pedagogical hypotheses, use the methods of thinking experiment, design teaching activities for the implementation of the established prediction and manage the process of its implementation are allocated. For the formation of predictive skills are important: prognostic ability, pedagogical observation, pedagogical orientation of thinking, future-oriented thinking, the ability to carry out creative research.

Key words: *groups of research skills, research skills, future teachers of Ukrainian and literature, informative skills, operating skills, communicative skills, diagnostic-prognostic skills.*

УДК 373.5.015.31:172.15

М. Д. Зубалій

Інститут проблем виховання НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ

У статті розкрито доцільність дослідження проблеми військово-патріотичного виховання учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі організації та проведення позакласної роботи. Визначено основні завдання військово-патріотичного виховання: формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей; виховання громадянських почуттів і свідомості, поваги до Конституції та законів України, соціальної активності й відповідальності за доручені державні та громадські справи; формування прагнення до

оволодіння військовими знаннями, досягнення відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості; військової професійної орієнтації молоді, формування й розвиток мотивації, спрямованої на виховання патріотичних почуттів.

Ключові слова: *ефективність, військово-патріотичне виховання, позакласна робота, старшокласник, військова служба, допризовник, хортинг, поняття, терміни, теорія та методика військово-патріотичного виховання.*

Постановка проблеми. Процеси трансформації та реформування суспільних відносин торкнулись усіх сфер соціального буття й не залишили осторонь систему військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів, пошуку й дослідження сучасних підходів до організації та проведення військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи. Це пов'язано з тим, що система військово-патріотичного виховання безпосередньо зв'язана з освітою, обороноздатністю держави, культурним і духовним розвитком суспільства. Віддзеркалюючи соціальний, економічний, оборонний, культурний і духовний потенціал української держави, військово-патріотичне виховання особистості виступає як особлива, історично зумовлена форма соціальної практики, яка містить ідеологічні, навчально-методичні, програмно-нормативні, теологічні й організаційно-педагогічні складові, покликані задовольнити потребу суспільства у військово-патріотичному вихованні підростаючого покоління на національних традиціях українського народу.

Доцільність дослідження проблеми військово-патріотичного виховання учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі позакласної роботи визначається орієнтацією педагогічної теорії та практики на розробку сучасних методик, що сприяють підвищенню ефективності виховного процесу в загальноосвітніх школах, позашкільних навчальних закладах та інших військово-патріотичних об'єднаннях. У Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді, схваленій Указом Президента України № 948/2002 від 25 жовтня 2002 року, наголошується, що військово-патріотичне виховання має здійснюватися в сучасних умовах у формі лекцій, бесід, розповідей, екскурсій до музеїв військових частин, установ, підприємств, вищих навчальних закладів, зустрічей із ветеранами Великої Вітчизняної війни, праці та військової служби, походів місцями бойової слави українського народу, пошукової роботи, участі в роботі клубів і гуртків військово-патріотичного спрямування [2].

Необхідність дослідження проблеми військово-патріотичного виховання також зумовлена: зниженням інтересу юнаків до організації та проведення військово-патріотичних заходів у зв'язку з дією сильніших факторів (телебачення, комп'ютерні ігри тощо) й недостатньою кількістю уроків із предмета «Захист Вітчизни» та фізичної культури на тиждень; відсутністю організованої оборонно-масової та спортивної роботи за місцем проживання школярів і недоліками впровадження в загальноосвітніх навчальних закладах сучасних форм військово-

патріотичного виховання молоді; відставанням наукових розробок із військово-патріотичного виховання й суспільною необхідністю їх термінового впровадження; дією негативних тенденцій щодо зниження значущості й актуальності військово-патріотичної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах і недостатнім контролем за станом і результатами військово-патріотичної роботи в цих навчальних закладах з боку керівництва освітою; невідповідністю між кваліфікацією викладачів предмета «Захист Вітчизни» й низькою якістю військово-патріотичного виховання старшокласників, проведення масових військово-патріотичних заходів у загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах.

Державний підхід до проблеми військово-патріотичного виховання визначається Концепцією національно-патріотичного виховання молоді, Концепцією фізичного виховання в системі освіти України, Концепцією патріотичного виховання учнівської молоді, Концепцією допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді, Указом Президента України № 604/2012 від 19.10.2012 року «Про заходи у зв'язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років», Постановою Кабінету Міністрів України № 1718-р від 27 серпня 2010 року «Деякі питання військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів», Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура» та «Захист Вітчизни», Програмою патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, наказом МОН України № 886 від 21.09.2010 року затвердження «Питання підготовки та проведення Всеукраїнської військово-патріотичної спортивної гри «Зірниця», наказом МОНмолодьспорту № 687 від 13 червня 2012 року «Про затвердження Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура») (затверджено Міністерством юстиції України за № 1094 / 21406 від 3.07.2012 року), наказом МОН України № 640 від 4.09.2006 року щодо затвердження «Положення про музеї при навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України».

Ці освітні нормативні документи дозволяють: правильно сформулювати сутність і зміст поняття «військово-патріотичне виховання в процесі позакласної роботи»; визначити мотивацію учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів до позакласної роботи з військово-патріотичного виховання; підвищити рухову активність, фізичну підготовленість та фізичний розвиток старшокласників у процесі проведення військово-спортивних ігор, туристських походів місцями бойової слави українського народу, занять із національної боротьби хортинг; уміло застосовувати засоби військово-патріотичного виховання в процесі проведення здорового способу життя; сформувати в учнів уміння й

навички регулярно займатися в шкільних оборонно-спортивних гуртках, секціях із національного єдинокорства хортинг та інших військово-патріотичних об'єднаннях за місцем проживання; визначити та впровадити в позакласну роботу загальноосвітніх навчальних закладів організаційно-педагогічні умови військово-патріотичного виховання; підвищити рівні військово-патріотичної вихованості учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі позакласної роботи.

Фахівці галузі військово-патріотичного виховання визначили, що на сучасному етапі розвитку теорії та практики військово-патріотичного виховання особистості існує низка суперечностей між соціальним замовленням на формування й розвиток військово-патріотичного виховання майбутнього суб'єкта громадянського суспільства та досконалістю навчально-методичної бази його забезпечення; зростанням вимог щодо рівня професійної підготовки майбутніх викладачів предмета «Захист Вітчизни» та рівнем їхньої готовності до професійної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах; потребою в підвищенні ефективності функціонування системи військово-патріотичного виховання старшокласників у позакласній роботі та недосконалістю її окремих складових; можливостями педагогічного управління процесом військово-патріотичного виховання особистості в позакласній роботі й рівнем теоретичної та методичної підготовки викладачів предмета «Захист Вітчизни» з питань військово-патріотичного виховання учнів старших класів, планування та здійснення педагогічного контролю за навчально-виховним процесом і позакласною роботою загальноосвітніх навчальних закладів.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення науково-педагогічної літератури з військово-патріотичного виховання як галузі прояву особистісної активності засвідчує, що зазначена проблема досліджувалась у минулі роки науковцями в таких напрямках: військово-патріотичне виховання школярів засобами художньої літератури (Л. А. Михайлов), військово-патріотичне виховання в умовах ВТК (В. І. Кривуша), оборонно-масова та військово-патріотична робота серед молоді, досвід військово-патріотичного й інтернаціонального виховання в школах (Г. Кузьменко, В. Смоліков, Е. Ілюшина), військово-патріотичне виховання старшокласників у процесі роботи з фізичної культури (М. Д. Зубалій), формування в молоді морально-політичної готовності до захисту Батьківщини (П. В. Казенко), патріотичне виховання захисників Батьківщини (Г. І. Костаков), особливості військово-фізичної підготовки допризовників в умовах радіаційного забруднення (О. Т. Мазурчук), початкова військова підготовка та військово-патріотичне виховання в загальноосвітній школі (М. В. Тітов), військово-патріотичне виховання школярів допризовного віку в процесі занять фізичною культурою (В. Ф. Новосельський), підготовка студентів факультетів фізичної культури до військово-патріотичного виховання учнів (В. В. Олещук), основи військово-

патріотичного виховання школярів (В. В. Третьяков, В. П. Фарфоровський), педагогічна оцінка ефективності військово-патріотичного виховання призовної молоді (Г. В. П'янковський), військово-патріотичне виховання учнів (С. С. Сай, А. І. Сай), військово-фізична підготовка в Україні (Я. В. Тимчак), соціально-психологічні проблеми готовності юнаків до військової служби (М. І. Томчук), виховання учнів у процесі початкового військового навчання (В. В. Третьяков), виховання учнів на героїчних традиціях (В. П. Фарфоровський), методика військово-патріотичного виховання учнів 5–8 класів (З. Г. Цимерінова), педагогічні основи військово-патріотичного виховання в загальноосвітній школі (Т. М. Шашло) та ін.

На сьогодні в Україні провідні позиції з розробки цієї проблеми займають: Б. П. Мисак (формування військово-патріотичної готовності учнівської молоді до захисту Вітчизни), О. Т. Мазурчук (особливості військово-фізичної підготовки допризовників), Ю. Д. Руденко, Ю. Л. Мельничук (козацько-лицарське виховання учнівської молоді), А. М. Грива, О. С. Бондарчук, А. Ребрина (методика проведення дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)), А. А. Назарук (формування в старшокласників готовності до вибору військової професії), Е. А. Єрьоменко (розвиток українського національного виду спорту хортинг серед учнівської молоді).

Мета статті – розкриття особливостей дослідження військово-патріотичного виховання учні старших класів у процесі позакласної роботи.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблеми організаційно-педагогічних умов військово-патріотичного виховання учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі позакласної роботи базується на концептуальних положеннях про те, що на зміст військово-патріотичного виховання невпинно впливає динамічний розвиток сучасної освіти, суспільства, держави. Це вимагає нових поглядів на зміст, форми й методи військово-патріотичного виховання особистості, які мають розвиватися, змінюватися й удосконалюватися відповідно до соціальних, моральних, естетичних, фізичних, культурних і духовних потреб учнів загальноосвітніх навчальних закладів як суб'єктів громадянського суспільства. Розвиток їхнього фізичного стану та сформованість військово-патріотичної вихованості має відповідати сучасним вимогам теорії та методики виховання й знаходитися в стані постійного руху, що сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості з високими патріотичними й моральними якостями та фізичними здібностями, які є домінуючими в розвитку цінностей патріотизму та військово-патріотичного виховання сучасних школярів.

Зміст військово-патріотичного виховання учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі позакласної роботи має спрямовуватися на формування в них ключових компетентностей: *соціальних* (здатність до співпраці в процесі військово-спортивних ігор, туристських

походів місцями бойової слави українського народу з іншими учнями, розв'язання життєвих проблем, взаєморозуміння та взаємодопомоги, соціальної активності, формування фізичних якостей, основ здорового способу життя), *мотиваційних* (формування громадських і особистісних уявлень про престижність військово-патріотичної діяльності, високого рівня здоров'я та фізичної підготовленості, здатність до навчання, прояв творчості в застосуванні рухових дій у різних за складністю природних умовах, активності під час проведення військово-спортивних ігор, туристських походів місцями бойової слави українського народу, занять хортингом тощо) та *функціональних* (здатність до оперування знаннями про закономірності військово-патріотичного виховання, знаннями з історії козацьких єдиноборств, фізичного виховання та туризму, розвиток морально-вольових і фізичних якостей, рухових здібностей, військово-прикладних умінь і відповідно до вікових особливостей учнів, засвоєння термінологічних та методичних компетентностей), які віддзеркалюють ієрархію вимог до військово-патріотичного й фізичного виховання старшокласників у процесі позакласної роботи, що поступово розширюється та вдосконалюється.

Військово-патріотичного виховання учнів у процесі позакласної роботи загальноосвітніх навчальних закладів має бути таким, щоб у ньому прищеплювались інноваційні методики, спрямовані на виховання в школярів мотивів, потреб і звичок підвищення військово-прикладних умінь і навичок та фізичної підготовленості під час занять у школі, спортивних секціях із боротьби хортинг, домашніх умовах і в туристських колективах. Цей підхід буде сприяти формуванню в учнів загальноосвітніх навчальних закладів позитивної мотивації до військово-патріотичного виховання в процесі позакласної роботи, проведення військово-спортивних ігор і походів місцями бойової слави українського народу. Це значно підвищить їхню рухову активність і загальну фізичну підготовленість, яка допоможе успішно складати навчальні нормативи з предмета «Захист Вітчизни» та правильно оцінювати стан підготовки старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів до участі в позакласних заходах із військово-патріотичного виховання.

Розробляючи навчально-методичне забезпечення експериментальної роботи з військово-патріотичного виховання учнів старших класів у процесі туристської, пошукової та ігрової діяльності, слід звернути увагу на вивчення їхнього функціонального стану. Це необхідно для того, щоб знати, який обсяг денного та тижневого навантаження (в тому числі й фізичного) призводить до систематичного накопичення в учнів фізичної втоми, яка негативно впливає на загальний стан здоров'я, фізичний розвиток і рухову підготовленість. Такі знання дозволять правильно вирішувати питання відновлення розумової та фізичної працездатності учнів, зміцнення їх здоров'я, удосконалення фізичного розвитку та підвищення рухової активності. Розв'язання зазначених питань можливе за умов упровадження в процесі позакласної роботи

загальноосвітніх навчальних закладів нових форм і методів військово-патріотичного та фізичного виховання особистості. Цьому сприятиме діяльність у державі мережі шкіл сприяння розвитку козацьких традицій, бойового єдиноборства хортинг і впровадження в загальноосвітніх навчальних закладах рухливих перерв, фізкультурних хвилинок, які вважаються розвантажувальними.

Великого значення буде надаватися військово-патріотичному вихованню в процесі позакласної пошукової роботи, яка, будучи ефективною формою організації активного відпочинку учнів, проводиться на добровільних засадах. Її зміст визначається експериментальною програмою загальноосвітнього навчального закладу з урахуванням його матеріально-спортивної бази та умов проведення запланованих туристських походів місцями бойової слави українського народу. Позакласна робота має організовуватися на основі широкої активності учнів експериментальних класів, які об'єднуються у фізкультурні колективи (секції з боротьби хортинг, фізкультурні гуртки, туристські групи), діяльність яких спрямовується та контролюється дирекцією школи, викладачем предмета «Захист Вітчизни», учителем фізичної культури, керівником туристської секції, організатором військово-спортивних ігор та іншими членами педагогічного колективу. Педагогічне керівництво позакласною роботою з військово-патріотичного виховання буде здійснюватися на основі консультативно-рекомендаційного характеру, що стимулює творчу ініціативу учнів в організації та проведенні різних форм цієї роботи в експериментальних класах.

Військово-патріотичне виховання в процесі позакласної роботи, доповнюючи нові навчальні програми з фізичної культури, козацьких єдиноборств, боротьби хортинг, військово-спортивних ігор має спрямовуватися на вирішення таких взаємопов'язаних завдань: зміцнення здоров'я, загартування організму, підвищення працездатності учнів; розвиток і корекцію їх фізичних і рухових можливостей; удосконалення життєво важливих умінь і навичок, способів регуляції рухів, застосування їх у різних за складністю природних умовах; формування ціннісних орієнтацій на здоровий спосіб життя та культуру здоров'я; оволодіння основами особистісного фізичного виховання, яке передбачає формування потреби займатися фізичними вправами, вмінь і навичок здійснювати рухову, фізкультурно-оздоровчу, туристську та ігрову діяльність; формування морально-вольових рис характеру; виховання в учнів потреби в систематичних заняттях військово-спортивними іграми, козацькими єдиноборствами, прагнення до фізичного вдосконалення, готовності до майбутньої професійної діяльності.

У процесі дослідження обраної теми необхідно звернути увагу на пошук нових форм і засобів військово-патріотичного виховання учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі позакласної

роботи з урахуванням віку та статі. Ставиться мета створити такі моделі військово-патріотичного й фізичного виховання, які б дозволили учням експериментальних класів оптимально вирішувати складні питання власної фізичної підготовленості, рухової активності та життєдіяльності в сучасних умовах, успішно досягти індивідуальних і суспільних цілей. Особлива увага звертатиметься на розробку нових, особистісно зорієнтованих методик військово-патріотичного й фізичного виховання, що забезпечуватимуть формування та розвиток у старших школярів таких військово-патріотичних, морально-вольових і фізичних якостей, які зможуть дозволити їм самостійно фізично розвиватися за місцем проживання, під час занять боротьбою хортинг, тренування в туристській секції та активного відпочинку в процесі ігрової діяльності та проведення вихідного дня.

Висновки. Таким чином, у зв'язку з розбудовою незалежної Української держави та її Збройних Сил за новими принципами, викладеними в Законах «Про оборону України» та «Про Збройні Сили України», виникла нагальна потреба в розробці нової системи військово-патріотичного виховання допризовної молоді. Це потребує нового підходу й до визначення сутності, змісту та завдань військово-патріотичного виховання. У Концепції допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання молоді його завданнями є: формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей; виховання громадянських почуттів і свідомості, поваги до Конституції та законів України, соціальної активності й відповідальності за доручені державні та громадські справи; формування здібностей до аналізу зовнішньої та внутрішньополітичної обстановки, уміння на цій основі самостійно адекватно оцінювати події та підтримувати належну обороноздатність країни; формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, досягнення відповідного рівня фізичної підготовки й витривалості; підвищення престижу військової служби, військової професійної орієнтації молоді, формування й розвиток мотивації, спрямованої на виховання патріотичних почуттів, підготовку до захисту Української держави й служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях.

Отже, із поставлених у Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді завдань видно, що військово-патріотичне виховання в сучасних умовах є самостійним напрямом виховання. Його методологічною основою є концептуальні положення про розвиток військово-патріотичного виховання допризовної молоді; єдині погляди на проблему виховання патріота та громадянина; формування в молоді високої патріотичної свідомості, національної гідності, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів України. Основною метою військово-патріотичного

виховання є формування в допризовної молоді відповідального ставлення до майбутньої військової служби в Збройних Силах України й виховання постійної готовності до захисту Української держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – К., 2006. – 39 с.
2. Зубалій М. Д. Форми військово-патріотичного виховання допризовної молоді / М. Д. Зубалій. – К., 2010. – 272 с.
3. Івашковський В. В. Військово-патріотичне учнівської молоді як засіб формування суб'єкта громадянського суспільства / В. В. Івашковський // Проблеми освіти : науковий збірник Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНмолодьспорту України. – К., 2012. – Вип. 72. – С. 124–132.
4. Методичні рекомендації щодо проведення Всеукраїнської військово-патріотичної спортивної гри «Зірниця» / Г. А. Коломоєць, В. В. Тимченко. – К., 2011. – 11 с.
5. Тимчик М. В. Патріотичне виховання старших підлітків у процесі фізкультурно-масової роботи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / М. В. Тимчик. – К., 2013. – 222 с.
6. Шашло Т. М. Військово-патріотичне виховання шкільної молоді / Т. М. Шашло. – К. : Рад. школа, 1969. – 239 с.
7. Фарфоровский В. Ф. Военно-патриотическое воспитание школьников во внеурочное время / В. Ф. Фарфоровский. – М. : Просвещение, 1981. – 128 с.

РЕЗЮМЕ

Зубалій Н. Д. Особенности военно-патриотического воспитания старшеклассников в процессе внеклассной работы.

В статье раскрыто целесообразность исследования проблемы военно-патриотического воспитания учащихся старших классов общеобразовательных учебных заведений в процессе организации и проведения внеклассной работы. Определены основные задачи военно-патриотического воспитания: формирование чувства патриотизма, любви к своему народу, его истории, культурным и историческим ценностям; воспитание гражданских чувств и сознания, уважения к Конституции и законам Украины, социальной активности и ответственности за порученные государственные и общественные дела; формирование стремления к овладению военными знаниями, достижение соответствующего уровня физической подготовки и выносливости; военной профессиональной ориентации молодежи, формирование и развитие мотивации, направленной на воспитание патриотических чувств.

Ключевые слова: *эффективность, военно-патриотическое воспитание, внеклассная работа, старшеклассник, воинская служба, допризывник, хортинг, понятие, термины, теория и методика военно-патриотического воспитания.*

SUMMARY

Zubaliy M. Peculiarities of military and patriotic education of senior pupils in the process of extracurricular work.

In the article the problem of military and patriotic education of senior pupils in the process of extracurricular work is revealed. Due to the development of an independent Ukrainian state and its Armed Forces according to the new principles provided in the Law «On defense of Ukraine» and «On the Armed Forces of Ukraine», there was an urgent need to develop a new system of military and patriotic education of youth. This requires a new approach to determining the essence, content and tasks of military and patriotic education. The Concept of pre-recruitment training and military and patriotic education of youth sets the following objectives: the promotion of a sense of patriotism, love for people, their history,

cultural and historical values; citizenship education and formation of civil consciousness, respect for the Constitution and laws of Ukraine, social activity and responsibility for government and public affairs; forming abilities to the analysis of the external and internal political environment, the ability on this basis independently and adequately evaluate the event and support the defense of the country; the formation of aspirations to acquire military knowledge, achievement of an appropriate level of physical fitness and endurance; raising the prestige of military service, military professional orientation of youth, formation and development of motivation on the development of patriotic feelings, getting ready to defend the Ukrainian state and serve in the Armed Forces of Ukraine and other military formations.

So, from the point of view of the tasks set in the Concept of pre-recruitment training and military and patriotic education of youth it can be seen that the military and patriotic education in modern conditions is a separate area of education. Its methodological basis constitute conceptual provisions on the development of military and patriotic education of youth; common views on the issue of education of a patriot and a citizen; the formation in youth of high patriotic consciousness, national pride and readiness to perform civil and constitutional duty to defend the national interests of Ukraine. The main purpose of military and patriotic education is to develop in youth a responsible attitude towards the future of military service in the Armed Forces of Ukraine and the education of constant readiness to defend the Ukrainian state.

Key words: *effectiveness, military and patriotic education, extracurricular work, senior pupil, military service, pre-recruit, hurting, notion, terms, theory and methodology of military and patriotic education.*

УДК 373.5.015.31:172.15

В. В. Івашковський

Інститут проблем виховання НАПН України

СПЕЦИФІКА ТА СУТНІСТЬ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ НА КОЗАЦЬКИХ ЗАСАДАХ

Кілька останніх століть вороги України чинили всілякі перепони на шляху до ідентифікації українців як нації, їхньої національної самосвідомості. Українське козацтво завжди утверджувало природне право свого народу зберігати й розвивати національну ідентичність, історичну самобутність.

Молоді слід глибоко усвідомити, що саме нація була, є і буде головним суб'єктом всесвітньо-історичного процесу. Національна ідея має стати провідною, об'єднуючою в культурно-історичному бутті нашого народу, але для цього слід досліджувати й висвітлювати її філософські, педагогічні та інші аспекти.

Ключові слова: *українська національна ідея, козацька педагогіка, виховання козака, громадянин, захисник, саморозвиток, самореалізація.*

Постановка проблеми. Українська національна ідея проходить через усю педагогічну спадщину нашого народу. Вона надихала освітніх діячів, педагогів на вірне служіння рідному народу. Дослідження витоків, становлення та розвитку національної системи виховання, вітчизняної педагогіки є першочерговою проблемою, від розв'язання якої значною мірою залежить вихід України на сучасний рівень світових стандартів у галузі освіти й виховання.